

УДК 355.233.22

DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.70-4.33>**О. В. Хацяук**

заслужений тренер України,
заступник начальника кафедри фізичної підготовки та спорту
Національної академії Національної гвардії України

В. А. Шемчук

кандидат педагогічних наук,
начальник науково-дослідного відділу розвитку фізичного виховання,
спеціальної фізичної підготовки і спорту
Науково-дослідного центру проблем фізичного виховання,
спеціальної фізичної підготовки і спорту
Навчально-наукового інституту фізичної культури
та спортивно-оздоровчих технологій
Національного університету оборони України
імені Івана Черняхівського

А. М. Одеров

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
старший викладач кафедри фізичного виховання,
спеціальної фізичної підготовки і спорту
Національної академії сухопутних військ
імені гетьмана Петра Сагайдачного

В. Б. Климович

кандидат наук з фізичного виховання і спорту,
викладач кафедри фізичного виховання,
спеціальної фізичної підготовки і спорту
Національної академії сухопутних військ
імені гетьмана Петра Сагайдачного

Є. І. Гончаров

старший викладач кафедри тактики командно-штабного факультету
Національної академії Національної гвардії України

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ РУКОПАШНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ СИЛОВИХ СТРУКТУР УКРАЇНИ

Статтю присвячено актуальним питанням удосконалення системи рукопашної підготовки майбутніх офіцерів Національної гвардії України (НГУ) та Збройних Сил України (ЗСУ). Головною метою роботи є визначення та впровадження у систему спеціальної фізичної підготовки майбутніх офіцерів НГУ та ЗСУ ефективного техніко-тактичного арсеналу службово-прикладного рукопашного бою відповідно до стандарту бойової підготовки військовослужбовців армії США (ТС 3-25.150) [12].

Сучасний етап реформування вищих військових навчальних закладів освіти до стандартів НАТО передбачає внесення змін до наявних програм професійної підготовки майбутніх офіцерів, зокрема програми спеціальної фізичної підготовки, що надалі забезпечить якісне виконання ними завдань за призначенням. Використання новітніх педагогічних технологій (методик) під час практичних занять із застосування заходів фізичного впливу (рукопашного бою) з майбутніми офіцерами НГУ та ЗСУ під час їх професійного становлення – забезпечить набуття ними необхідного рівня готовності (професійних компетентностей) до виконання завдань за призначенням та є актуальним напрямом наукових досліджень.

У результаті дослідження проведено аналіз науково-методичної та спеціальної літератури (інтернет-джерел) у напрямі вдосконалення системи рукопашної підготовки представників силових структур і спеціальних служб. Моніторинг чинних нормативно-правових документів, програм підготовки курсантів вищих військових навчальних закладів НГУ та ЗСУ зі спеціальної фізичної підготовки у напрямі вдосконалення техніки й тактики застосування заходів фізичного впливу свідчить про те, що сьогодні вони не повною мірою забезпечують готовність майбутніх офіцерів до застосування заходів фізичного впливу та потребують відповідних змін із урахуванням наявного бойового досвіду та вимог сьогодення. Відповідно до теоретичного аналізу стандарту бойової

підготовки військовослужбовців армії США [12] нами визначено ефективний технічний і тактичний арсенал службово-прикладного рукопашного бою, який відсутній у програмах рукопашної підготовки майбутніх офіцерів НГУ [3] та ЗСУ [9], а саме: тактичні пересування у стійці та в положенні лежачи; прийоми самозахисту в положенні лежачи; прийоми визволення від захватів у положенні лежачи та більше військовослужбовцями; тактичні комбінації (зв'язки) у стійці та партері; контрприйоми у стійці та в положенні лежачи. Зазначений вище техніко-тактичний арсенал внесено у програми рукопашної підготовки майбутніх офіцерів ЗСУ та НГУ.

Ключові слова: майбутні офіцери, рукопашна підготовка, спеціальна фізична підготовка, професійна освіта, технічний арсенал, нові стандарти.

Постановка проблеми. Загострення криміногенної ситуації, «гібридна війна» на сході України та інші всевітні виклики впливають на процеси, які відбуваються в силових структурах і спеціальних службах України. Сьогодні в Україні відбувається інтеграція до європейського співтовариства. Не оминає євроінтеграція Збройні Сили України та Національну гвардію України.

У свою чергу, Національна гвардія України (далі – НГУ) є військовим формуванням із правоохоронними функціями та призначена для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, охорони громадського порядку, забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами – із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп і злочинних організацій (та інші функції) [1].

Забезпечення вищевикладеного вимагає від військовослужбовців НГУ високої їхньої професійної підготовленості (компетентностей), адже завдання, які вони виконують, забезпечуючи мир і спокій в Україні, нерідко проходять в екстремальних умовах. Слід також зауважити, що НГУ – одна з перших силових структур України, яка широко впроваджує в систему бойової підготовки військ нові та функціональні за своїм складником стандарти НАТО (Організація Північноатлантичного договору, а також Північноатлантичний альянс, міжнародна міжурядова організація, військово-політичний союз) [2].

Перелік завдань для НГУ визначено Законом України «Про Національну гвардію» [1, ст. 12]. Зважаючи на вищезазначене, прослідковується важливість саме спеціальної фізичної підготовленості військовослужбовців, основу якої становлять військово-прикладні навички рукопашного бою, подолання перешкод (та інші фізичні якості). Слід також зауважити, що без необхідного рівня сформованості навичок застосування заходів фізичного впливу (техніко-тактичного арсеналу рукопашного бою) неможливо забезпечити виконання завдань за призначенням [3, с. 5], що підкреслює актуальність обраного напрямку дослідження.

Важливим є той факт, що у військових частинах НГУ навчально-тренувальні заняття зі спеціальної фізичної підготовки (далі – СФП), проведення форм фізичної підготовки, а зокрема практичних занять із рукопашної підготовки військовослужбовців, забезпечуються безпосередньо командирами підрозділів (офіцерами). Підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації осіб офіцерського складу для НГУ здійснюються у вищих військових навчальних закладах НГУ [1, ст. 10].

Сучасний етап реформування вищих військових навчальних закладів освіти до стандартів НАТО передбачає внесення змін до наявних програм професійної підготовки майбутніх офіцерів, зокрема програми спеціальної фізичної підготовки, що надалі забезпечить якісне виконання ними завдань за призначенням.

Використання новітніх педагогічних технологій (методик) під час практичних занять із застосування заходів фізичного впливу (рукопашного бою) з майбутніми офіцерами НГУ та Збройних Сил України (ЗСУ) під час їх професійного становлення – забезпечить набуття ними необхідного рівня готовності (професійних компетентностей) до виконання завдань за призначенням та є актуальним напрямом наукових досліджень.

Дослідження виконано відповідно до зведеного плану НДР і ДКР (РК) Українського інституту науково-технічної й економічної інформації (шифр «Модель-РБ», номер державної реєстрації 0108U007536).

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У напрямі вдосконалення системи рукопашної підготовки представників силових структур і спеціальних служб присвячено роботи С.А. Антоненка, А.В. Гаськова, О.А. Гаркавого, Д.Ф. Гіблі, Д.С. Гриценка, І.П. Закорка, С.В. Лещені, Р.І. Любича, Б.А. Максимчука, О.Н. Мальцева, О.В. Пристинського, А.М. Чуха та інших фахівців галузі службово-прикладних єдиноборств. Зазначені автори у своїх наукових працях акцентують увагу на прикладній спрямованості застосування заходів фізичного впливу військовослужбовцями та правоохоронцями під час забезпечення виконання службово-бойових завдань. Однак більшість напрацювань сьогодні

вважаються застарілими, що потребує певної модернізації відповідно до вимог сьогодення.

Увагу також привернули роботи таких учених: І.І. Аліханова, К.В. Ананченка, Г.М. Арзютова, Г.А. Бурцева, А.М. Гаськова, Ф.М. Зезюліна, Є.В. Калмикова, В.В. Лялька, М.А. Макарова, Г.П. Пархомовича, В.І. Пліско, Г.С. Туманяна, В.В. Крутова, Д.Л. Рудмана, А.Є. Тараса, А.А. Харлампієва, Є.М. Чумакова (та інших фахівців-єдиноборств), у яких викладено основні аспекти теорії та методики спортивного тренування в єдиноборствах. Окремі напрацювання вищезазначених тренерів-дослідників (учених) доцільно впровадити в систему рукопашної підготовки майбутніх офіцерів НГУ та ЗСУ, що сприятиме ефективному виконання ними завдань за призначенням на першочинних офіцерських посадах.

Цікавими за своїм змістом і науковою новизною є роботи таких учених: С.М. Ашкіназі, А.М. Кочергіна [4], А.І. Маракушина, Ф.І. Попова, Р.В. Куцевола [5], О.В. Молокова [6], С.В. Номеровського, В.В. Попад'яна, Д.В. Бондарева, Н.В. Буреня [7], О.В. Хацаюка, В.В. Оленченка, А.І. Корольова, О.В. Кравченко [8] (та інші), у яких розкривається методика розвитку й удосконалення техніки (тактики) застосування заходів фізичного впливу представниками різних силових структур і спеціальних служб України. Зазначені напрацювання є корисними для впровадження в систему спеціальної фізичної підготовки майбутніх офіцерів НГУ та ЗСУ, оскільки передбачають використання сучасних технічних засобів навчання (педагогічних технологій, моделей) в освітньому процесі курсантів вищих військових навчальних закладів України, які прискорюють процес формування навичок їхньої рукопашної підготовки.

Моніторинг чинних нормативно-правових документів [3 с. 42–54, 111–118; 9, с. 24–26, 81–87], програм підготовки курсантів вищих військових навчальних закладів НГУ [10] та ЗСУ [11] зі спеціальної фізичної підготовки у напрямі вдосконалення техніки й тактики застосування заходів фізичного впливу свідчить про те, що сьогодні не повною мірою відображено всі необхідні складники системи рукопашної підготовки майбутніх офіцерів, що потребує додаткових досліджень і внесення відповідних коректив у нормативно-правові документи та освітні програми їхньої підготовки.

Мета статті. Головною метою роботи є визначення та впровадження в систему спеціальної фізичної підготовки майбутніх офіцерів НГУ та ЗСУ ефективного техніко-тактичного арсеналу службово-прикладного рукопашного бою відповідно до стандарту бойової підготовки військовослужбовців армії США (ТС 3-25.150).

Для досягнення мети дослідження планувався розв'язати такі завдання:

– провести аналіз науково-методичної та спеціальної літератури (інтернет-джерел) у напрямі вдо-

сконалення системи рукопашної підготовки представників силових структур і спеціальних служб;

– здійснити моніторинг чинних нормативно-правових документів, програм підготовки курсантів вищих військових навчальних закладів НГУ та ЗСУ зі спеціальної фізичної підготовки у напрямі вдосконалення техніки й тактики застосування заходів фізичного впливу;

– провести теоретичний аналіз стандарту бойової підготовки військовослужбовців армії США (ТС 3-25.150 «Combatives») та визначити ефективний технічний і тактичний арсенал службово-прикладного рукопашного бою;

– внести зміни у програми рукопашної підготовки майбутніх офіцерів ЗСУ та НГУ з урахуванням визначеного техніко-тактичного арсеналу стандарту бойової підготовки військовослужбовців армії США (ТС 3-25.150 «Combatives»).

Виклад основного матеріалу. Моніторинг чинних нормативно-правових документів, програм підготовки курсантів вищих військових навчальних закладів НГУ та ЗСУ зі спеціальної фізичної підготовки в обраному напрямі дослідження дав нам змогу визначити техніко-тактичний арсенал службово-прикладного рукопашного бою майбутніх офіцерів НГУ та ЗСУ.

Надалі відповідно до мети та завдань дослідження проведено теоретичний аналіз стандарту бойової підготовки військовослужбовців армії США (ТС 3-25.150 «Combatives») [12] та визначено технічний і тактичний арсенал службово-прикладного рукопашного бою.

Для підтвердження існування чи відсутності науково-педагогічної проблеми проведено порівняльний аналіз нормативно-правових документів, які регламентують порядок формування навичок рукопашної підготовки військовослужбовців НГУ [3, с. 42–54, 111–118], ЗСУ [9, с. 24–26, 81–87] та США [12] (результати порівняльного аналізу викладено в табл. 1).

Відповідно до результатів порівняльного аналізу (табл. 1) встановлено, що є низка відмінностей у техніко-тактичному арсеналі військовослужбовців НГУ, а також ЗСУ. Слід зауважити, що ці відмінності знижують рівень професійної підготовленості військовослужбовців ЗСУ з рукопашної підготовки, на відміну від представників НГУ. Крім того, у військовослужбовців США ці відмінності більш виражені порівняно з представниками силового блоку НГУ та ЗСУ, що потребує детального аналізу техніко-тактичного арсеналу стандарту бойової підготовки військовослужбовців армії США (ТС 3-25.150 «Combatives»). Перевага в техніко-тактичному арсеналі зі службово-прикладного рукопашного бою військовослужбовців армії США (відповідно до стандарту ТС 3-25.150 «Combatives»), на відміну від представників НГУ та ЗСУ, викладено в таблиці 2.

Таблиця 1

**Порівняльний аналіз техніко-тактичного арсеналу службово-прикладного рукопашного бою
військовослужбовців НГУ, ЗСУ та США**

№ з/п	Техніко-тактичний арсенал службово-прикладного рукопашного бою	Керівні документи, які регламентують формування навичок рукопашної підготовки в силових структурах:		
		НГУ [3]	ЗСУ [9]	США [12]
1.	Приготування до бою (зі зброєю, без зброї)	+	+	+
2.	Тактичні пересування у стійці	+	-	+
3.	Тактичні пересування в положенні лежачи	-	-	+
4.	Прийоми самострахування (групування, акробатика, падіння)	+	+	+
5.	Прийоми нападу та бою з автоматом (малою піхотною лопаткою, гумовим кийком)	+	+	+
6.	Удари ножом	+	+	+
7.	Удари рукою	+	+	+
8.	Больові прийоми в стійці	+	+	+
9.	Задущливі захвати у стійці	+	+	+
10.	Задущливі захвати в положенні лежачи	+	-	+
11.	Кидки	+	+	+
12.	Больові прийоми в положенні лежачи	+	+	+
13.	Прийоми самозахисту у стійці	+	+	+
14.	Прийоми самозахисту в положенні лежачи	-	-	+
15.	Визволення від захватів у стійці	+	+	+
16.	Визволення від захватів у партері	-	-	+
17.	Обеззброєння супротивника в стійці	+	+	+
18.	Обеззброєння супротивника в положенні лежачи	-	-	+
19.	Зв'язування, надівання наручників, обшук	+	+	+
20.	Конвоювання одним військовослужбовцем	+	+	+
21.	Конвоювання двома та більше військовослужбовцями	-	-	+
22.	Метання ножа	+	-	-
23.	Метання піхотної лопатки	+	-	-
24.	Формальні комплекси рукопашного бою на 16 рахунків і більше	+	-	-
25.	Диференціація комплексів рукопашного бою за етапами навчання	+	+	+
26.	Тактика застосування технічного арсеналу у стійці	-	-	+
27.	Тактико-технічні складники ведення рукопашної сутички в партері	-	-	+
28.	Використання контрприємів у стійці	-	-	+
29.	Використання контрприємів у положенні лежачи	-	-	+
30.	Заходи безпеки	+	+	+

Таблиця 2

**Ефективний техніко-тактичний арсенал службово-прикладного рукопашного бою
військовослужбовців армії США (стандарт ТС 3-25.150 «Combatives»),
на відміну від представників НГУ [3] та ЗСУ [9]**

№ з/п	Техніко-тактичний арсенал службово-прикладного рукопашного бою	Ефективність (за 10-бальною шкалою/ бали)
I. Технічні дії у стійці		
1.1	Акцентування уваги на захватах рук, зачепів ногами	6,3
1.2	Здійснення постійного контролю за супротивником у стійці	8,2
1.3	Ефективне використання контрприємів у стійці	8,7
1.4	Контроль дистанції до супротивника у стійці	9,1
1.5	Використання ударів головою (шоломом)	10
1.6	Урахування біомеханічних особливостей під час виведення супротивника з рівноваги	7,3
1.7	Використання підсічок, підсадів	9,4
1.8	Ефективне використання больового впливу на кисті, пальці рук	10
II. Технічні дії в положенні лежачи (партері)		
2.1	Положення приготування до бою в упорі на одне коліно, готовність до ведення сутички (ведення вогню) лежачи	10
2.2	Акцентування на здійсненні контролюючих захватів руками, ногами в положенні лежачи	9,4
2.3	Постійний контроль за положенням біолонок супротивника в положенні лежачи	10
2.4	Використання ударної техніки в партері (кулаками, ліктями)	8,7

Закінчення таблиці 2

2.5	Ефективне використання контрприймів у партері	9,4
2.6	Використання ударів головою (шоломом) у положенні лежачи	9,1
2.7	Використання біомеханічних особливостей виведення супротивника з рівноваги в положенні лежачи	10
2.8	Ефективне застосування техніки й тактики уходів із больових прийомів, утримання та спроб задушення	10
2.9	Активний захист ногами в положенні лежачи проти спроб здійснення задушення та больових прийомів супротивником	9,4
2.10	Удари ногами, колінами в партері	9,1
III. Тактичні дії (ефективні комбінації фізичного впливу на супротивника)		
3.1	Деталізація елементів переводу противника на конвоювання (одиначним, парним і груповим способом)	9,6
3.2	Взаємодопомога під час затримання супротивника та ведення рукопашної сутички з переважанням за силою супротивником	10
3.3	Використання ефективних техніко-тактичних комбінацій під час затримання супротивника, який перебуває в автотранспорті	7,4
3.4	Використання контратакуючих дій у положенні лежачи та ефективне застосування холодної та вогнепальної зброї	9,5
<p>Примітка. Визначення ефективності застосування техніко-тактичного арсеналу військовослужбовцями армії США здійснено за 10-ти бальною шкалою оцінювання методом експертної оцінки. До складу експертної комісії залучалися провідні тренери-дослідники напряму службово-прикладних видів єдиноборств НГУ, МВСУ та ЗСУ (n=17 ос.).</p>		

Відповідно до вищевикладеного, можливим є визначення інших складників, які позитивно впливають на формування навичок службово-прикладного рукопашного бою військовослужбовців армії США, що дає можливість удосконалити систему рукопашної підготовки майбутніх офіцерів НГУ та ЗСУ. Наприклад, під час практичних занять (тренінгів) із рукопашного бою в системі бойової підготовки військовослужбовців армії США акцентується увага на суворому дотриманні заходів запобігання травматизму та особистої безпеки. З цією метою широко використовуються якісні та безпечні макети зброї (предметів побуту), а також захисне екіпування.

Слід також зауважити, що сама система рукопашного бою, викладена у стандарті бойової підготовки військовослужбовців армії США (ТС 3-25.150 «Combatives») [12], ґрунтується на технічному арсеналі наступних єдиноборств: вільної боротьби, крав-маги, змішаних бойових мистецтв і бойового самбо, що акцентує нашу увагу на впровадженні зазначених видів спорту в секційну роботу майбутніх офіцерів НГУ та ЗСУ.

Відповідно до аналітико-статистичного аналізу застосування заходів фізичного впливу представниками силових структур і спеціальних служб України встановлено, що в переважній більшості безпосереднього ведення рукопашної сутички із супротивником вона закінчується в положенні лежачи (партері). Тому важливим є акцентування уваги на розвитку та вдосконаленні техніко-тактичного арсеналу майбутніх офіцерів НГУ та ЗСУ до застосування заходів фізичного впливу в положенні лежачи. Це твердження підкреслено зазначеним вище стандартом бойової підготовки військовослужбовців армії США, у якому детально викладено технічні складники кожного

бойового прийому рукопашного бою в партері. Також позитивним стандартом (ТС 3-25.150 «Combatives») [12] є те, що у ньому викладено всі необхідні організаційні питання, які пов'язані із проведенням спарингів і змагань (тестування) зі службово-прикладного рукопашного бою.

Водночас, незважаючи на якісне викладення особливостей технічного та тактичного виконання прийомів рукопашного бою військовослужбовцями армії США (зазначеного у стандарті бойової підготовки ТС 3-25.150 «Combatives»), вважаємо, що у розділі «Обеззброєння супротивника озброєного ножом», не доцільним є здійснення контакту (захватів) кистями (частинами передпліччя) з ножом, оскільки це може призвести до травмування бійців, які захищаються. Крім того, ми встановили, що методика проведення підготовчої частини з рукопашного бою військовослужбовців армії США не повною мірою забезпечує ефективно та безтравматичне відпрацювання навчальних питань, передбачених основною частиною практичного заняття, що підтверджується наявним арсеналом фізичних вправ, викладених у зазначеному стандарті.

Висновки. У результаті дослідження проведено аналіз науково-методичної та спеціальної літератури (інтернет-джерел) у напрямі вдосконалення системи рукопашної підготовки представників силових структур і спеціальних служб.

Моніторинг чинних нормативно-правових документів, програм підготовки курсантів вищих військових навчальних закладів НГУ та ЗСУ зі спеціальної фізичної підготовки у напрямі вдосконалення техніки й тактики застосування заходів фізичного впливу свідчить про те, що сьогодні вони не повною мірою забезпечують готовність

майбутніх офіцерів до застосування заходів фізичного впливу та потребують відповідних змін із урахуванням наявного бойового досвіду та вимог сьогодення.

Відповідно до теоретичного аналізу стандарту бойової підготовки військовослужбовців армії США (ТС 3-25.150 «Combatives») нами визначено ефективний технічний і тактичний арсенал службово-прикладного рукопашного бою, який відсутній у програмах рукопашної підготовки майбутніх офіцерів НГУ [3] та ЗСУ [9], а саме: тактичні пересування у стійці та в положенні лежачи; прийоми самозахисту в положенні лежачи; прийоми визволення від захватів у положенні лежачи; прийоми обеззброєння в положенні лежачи; способи конвоювання супротивника двома та більше військовослужбовцями; тактичні комбінації (зв'язки) у стійці та партері; контрприйоми у стійці та в положенні лежачи. Зазначений вище техніко-тактичний арсенал внесено у програми рукопашної підготовки майбутніх офіцерів ЗСУ та НГУ.

Отже, в результаті дослідження визначено та впроваджено в систему спеціальної фізичної підготовки майбутніх офіцерів НГУ та ЗСУ ефективний техніко-тактичний арсенал службово-прикладного рукопашного бою з урахуванням переваг стандарту бойової підготовки військовослужбовців армії США [12]. Отже, мети та завдань дослідження досягнуто.

Пропозиції: апробувати визначений нами ефективний техніко-тактичний арсенал у системі спеціальної фізичної підготовки майбутніх офіцерів НГУ та ЗСУ; результати дослідження впровадити в систему бойової підготовки військовослужбовців військових частин НГУ та ЗСУ.

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про Національну гвардію України»: Законодавство України. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2014. № 17. Ст. 594. Ст. 1. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/876-18> (дата звернення: 10.04.2020).
2. НАТО (North Atlantic Treaty Organization – NATO): Вікіпедія. *Вільна енциклопедія*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/NATO> (дата звернення: 11.04.2020).
3. Лещеня С.В., Орленко І.П., Мелешко А.О., Забродський С.С. Інструкція з організації фізич-

ної підготовки в Національній гвардії України. *Інструкція* / за ред. О.Н. Мальцева. Київ, 2014. 140 с.

4. Ашкинази С.М., Кочергин А.Н. Анализ эффективности различных тактических вариантов ведения рукопашного боя. *Научно-теоретический журнал «Ученые записки»*. № 3 (37). Санкт-Петербург, 2008. С. 10–12.
5. Маракушин А.І., Попов Ф.І., Куцевол Р.В. Аналіз досвіду підготовки військовослужбовців до рукопашного бою в зарубіжних арміях. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. Харків, 2011. № 5 (39). С. 55–58.
6. Молоков О.В. Щодо удосконалення змісту рукопашної підготовки в Збройних Силах України. *Вісник Національної академії оборони України*. Київ, 2009. № 9. С. 39–47.
7. Номеровський С.В., Попад'їн В.В., Бондарев Д.В., Бурень Н.В. Рукопашна підготовка як підсистема спеціальної фізичної підготовки військовослужбовців Військово-Морських Сил Збройних Сил України. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. Харків, 2010. № 4. С. 169–172.
8. Хацаюк О.В., Оленченко В.В., Корольов А.І., Кравченко О.В. Формування військово-прикладних навичок рукопашного бою у майбутніх офіцерів Національної гвардії України. *Інноваційна педагогіка*. Одеса, 2019. № 17 (Т. 2). С. 215–226.
9. Тимчасова настанова з фізичної підготовки у Збройних Силах України НСТ-Т 01.035.001-2013 (01). *Наказ від 11 лютого 2014 р. № 35 (Генеральний штаб ЗСУ)*. Київ, 2014. 156 с.
10. Хацаюк О.В. Спеціальна фізична підготовка. *Робоча програма навчальної дисципліни (галузь знань 25. Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону.)*. Харків, 2019. 56 с.
11. Романчук С.В., Єна М.О. Фізичне виховання та спеціальна фізична підготовка. *Робоча програма навчальної дисципліни (галузь знань 25. Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону.)*. Львів, 2017. 47 с.
12. Стандарт – ТС 3-25.150. *Combatives. No. 3-25.150 Headquarters Department of the Army Washington, DC*. URL: <file:///C:/Users/User/Desktop/ТС-%203-25.150%208FEB%202017.pdf> (дата звернення: 15.04.2020).

Khatsaiuk O., Shemchuk V., Oderov A., Klymovych V., Honcharov E. Theoretical aspects of improving the system of hand-to-hand training of future officers of the power structure of Ukraine

The article is devoted to pressing issues of improving the system of hand-to-hand training of future officers of the National Guard of Ukraine (NGU) and the Armed Forces of Ukraine (AFU). The main purpose of this work is to identify and introduce into the system of special physical training of future officers of the NGU and AFU an effective technical and tactical arsenal of service-applied melee combat in accordance with the standard of combat training of US military personnel (TC 3-25.150) [12].

The current stage of reforming NATO's military higher education institutions is to change NATO's existing training programs for future officers, including special training programs, which will further ensure the quality of their assigned mission. The use of the latest pedagogical technologies (techniques), during practical training

on the application of physical influence (melee combat) with future officers of the NGU and the AFU during their professional formation – will ensure that they acquire the necessary level of readiness (professional competences) to perform the tasks on purpose and are current direction of scientific research.

As a result of the research, the analysis of scientific-methodological and special literature (Internet sources) was conducted in the direction of improving the system of hand-to-hand training of representatives of law enforcement agencies and special services. Monitoring of existing legal documents, programs of training of cadets of higher military educational establishments of NGU and AFU on special physical training in the field of improvement of technique and tactics of application of measures of physical influence testifies that today they do not fully ensure readiness of future officers for application of measures physical impact and need to be modified accordingly, taking into account existing combat experience and current requirements. In accordance with the theoretical analysis of the standard of combat training of US military personnel [12], we have identified an effective technical and tactical arsenal of service-applied melee combat, which is absent in the programs of melee training of future officers of the NGU [3] and the AFU [9], namely: tactical movements in the stand and in the lying position; techniques of self-defense in lying position; methods of release from grips in a lying position; methods of disarmament in the supine position; ways of convoying the enemy with two or more servicemen; tactical combinations (ties) in the rack and ground; countermeasures in the stand and in the supine position. The aforementioned technical and tactical arsenal has been included in the programs of hand-to-hand training of future officers of the NGU and AFU.

Key words: *future officers, hand-to-hand combat, special physical training, vocational training, technical arsenal, new standards.*